

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

Dvb. 1. Quid sit accusatio, & quas requirat solemnitates.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

enim per iniuriam elicit, vt probat Gomez. c. 12. n. 6. & Clarus q. 55. v. Circa secundum.

Quintò, Si confugientem ad locum sacrum abstraxit contra Ius, tunc enim tenetur illum restituere in illum locum, nec potest vterius progredi, nisi legitime in eius potestatem deueniat. hoc tamen privilegio non fruuntur latrones publici, agrorum nocturni populatores, & qui in loco sacro enormia committunt, fiducia immunitatis. vide Siluestrum, v. Immunitas. 3. quæst. 2.

In his tamen & similibus casibus, Aduertendum est Primò, Si Iudici suppetebant alia rationes, ex quibus reum iniudicè damnaturus erat, vel damnare poterat, non tenetur ad restitutionem: quia solummodo in modo inferendi damni, iniuria commissà est, cum idem damnum alia ratione iuste posset inferre. Itaque cum ad ipsam substantiam damni inferendi ius habeat, non censetur iniuriam fecisse, nisi quoad modum; & consequenter non tenetur ad restitutionem damni quoad substantiam. Confirmatur, quia etiam si restitueret illi vitam ademptam, posset tamen illam alia ratione auferre, & sic restitutio esset nullius momenti.

Secundò, Quando error à Iudice contra Iuris ordinem commissus est in aliquo puncto, in quo Princeps supremus poterat dispensare, ita vt ipsemet Princeps posset sic procedere, si de causa illa cognouisset: (vt si tortus est miles, vel vit in dignitate constitutus) tunc potest Iudici remittere restitutionem; quia potest eius factum approbare, vt supra dictum est.

Tertiò, Quando Iudex contra Iuris ordinem procedendo, reum fecit crimen confiteri, omni modo curare debet, ne ei inde damnium sequatur; alioquin tenebitur ad restitutionem; nisi ratione supradicta excusetur.

Dices, Quid si Princeps patefacto iam crimine, omnino iubeat illum condemnari, po-

teritne Iudex inferior obedire?

Respondeo, Posse obedire; ratio est, quia hoc ipso, quo crimen patefactum est in iudicio absque iniuria, quæ à Principe processerit, & excepto casu reuelatæ confessionis, habet Princeps ius procedendi iuridicè contra criminofum confessum; maxime, si bonum publicum id postulet, vt si crimen sit atrox. etsi enim ex tali confessione non posset reus immediatè condemnari, eò quòd non videatur satis constare de delicto: tamen est iudicium ad inquirendum, si Princeps velit: quod confirmatur, quia si priuatus extorsisset ab aliquo confessionem criminis occulti, & illud patefacter, posset Iudex contra talem procedere: etsi enim per iniuriam patefactum sit, non tamen id factum est per ipsum Iudicem, neque ipsius consensu: ergo similiter, si Iudex inferior extorsisset contra Iuris ordinem confessionem criminis atrocis in iudicio, posset Princeps, qui in hanc iniuriam non consensit, contra talem procedere: Si potest ipse procedere, potest etiam alteri causæ cognitionem committere: ac proinde etiam illi ipsi Iudici, per quem est patefactum. In hoc tamen casu, Iudex, qui illud iniquè extorsit, tenebitur ad restitutionem; nisi vel alia ratione potuisset iuste contra illum procedere absque fundamento illius extortæ confessionis, vel Iudex supremus possit condonare, & condonet. quando autem condonare possit, ante explicatum est.

Dices, Quomodo Iudex tenetur ad restitutionem, si potest illum condemnare mandato Principis?

Respondeo, Quia huic necessitati damnandi, causam dedit per iniuriam: sicut si ipse solus crimen sciens euulgaret, peccaret contra iustitiam infamando occultum peccatorem: crimine tamen euulgato, posset ex officio vt Iudex contra illum procedere: nihilominus tenebatur de damno inde secuto, cui per iniuriam dedit causam.

Tenetur ad restituere.

176

CAPVT TRIGESIMVM.

De Accusatore & Teste.

Constat Dubitationibus 8.

D. Thomas q. 68. & 70.

DUBITATIO PRIMA.

Quid sit accusatio, & quas requirat solemnitates.

RESPONDEO & Dico Primò, Accusatio proprie est delatio Rei de crimine, ad vindictam publicam libello facta. Ita Siluester, ex Azone. Fines accusationis est vindicta publica ad exemplum populi, vt omnes ab huiusmodi criminibus sibi caueant.

2. Dico Secundò, Ad eam Iure communi requiruntur sex. Primò, vt fiat in scriptis. Secundò, vt exprimat dies & annus, quo intentatur. Tertiò, Nomen accusatoris & accusati. Quartò, Species delicti. Quintò, Locus & etiam tempus, nempe annus, & mensis, quo delictum commissum est. Sextò, Inscriptio accusantis, colligitur ex L. Li-

bellorum, 3. §. 1. 7. de accusationibus, vbi in formula hæc omnia ponuntur, & deinde additur, Quod si libelli in scriptis legitime ordinati non fuerint, Rei nomen aboletur, & ex integro repetendus reum potestas erit, quibus verbis vult hæc ita pertinere ad formam accusationis, vt si omnia fuerint, totus processus sit irritus, & accusator damnandus sit in expensas: quamuis ius habeat rursus de nouo hanc accusationem instituendi.

Primum requiritur, tum vt constet quid præcisè accusatori sit probandum; tum vt in eo non possit quidquam mutare, si forte viderit se probare non posse. consuetudine tamen receptum est, vt possit fieri verbaliter, modo Notarius eam statim in scriptum redigat; vt notat Clarus qu. 12. nu. 7.

Ratio cur singula requirantur.

Kk 2

Secun-

174
Si alia ratione poterat reum damnare, non tenetur ad restituere.

175
Si Princeps iubeat reum plebii.

Secundum modò non est necessarium, vt testantur Doctores: parum enim ad rem facere videtur.

Tertium est necessarium, quia debet constare quis sit accusator & quis accusatus. si accusati nomen ignoretur, potest ex habitu, officio, vel aliis circumstantiis adscribi.

Quartum est etiam omnino necessarium, quia super hoc fundatur intentio accusantis.

Quintum etiam est necessarium, adeò vt si in accusatione criminali omittatur, ipsa sit nulla, vt colligitur ex d. L. Libellorum. & docent communiter DD. in L. Edita. 3. C. de edendo. Ratio est, quia alioquin accusatio redderetur incerta & lubrica, & reo eriperetur facultas se defendendi, probando negatiuam, & testes conuincendo falsi.

4 Aduerte tamen, non teneri exprimere in Libello diem commissi delicti, sed solum mensẽ; vt expressè habetur d. L. Libellorum, quia alioquin potestas accusandi & probandi nimis restringeretur. facile enim fieri potest, vt quis diei vel etiam hebdomadæ sit oblitus: quia non ita cadit sub sensum, vt locus.

Petes, Quid si reus petat exprimi diem & horam delicti, vt probe se eo die fuisse absentem, cogendũsne erit accusator vt exprimat? Gomezius cap. 11. n. 4. negat. Primò, Quia d. L. Libellorum, dicitur, *Nec diem autem nec horam inuitus comprehendet.* Secundò, Quia alioquin reus facile cluderet accusationem, subornando testes, qui deponerent, illum eo die & ea hora alibi fuisse.

5 Sed communis sententia est, cogendum esse, vt fatetur ipse Gomezius. Idem tenet Clarus supra num. 13. & Emanuel Soarez in Annot. in Gomezium. Ratio est, quia hoc esset defensionem reo intercludere; cum non aliter probare possit se non fecisse, quàm ostendendo se eo tempore non potuisse facere, eò quòd esset alibi, vel infirmus.

Ad primum Respondeo; Tantum ibi significatur, non esse per se necessarium vt ponatur dies & hora, sicut necessarium est vt ponatur mensis. hinc tamen non sequitur non esse necessarium, si reus velit.

Ad secundum: Non est præsumendum tam facile testes subornari, cum id magno illorum periculo futurum sit. Si tamen accusator non meminit diei & horæ, potest iurando se non recordari, defungi, vt Clarus notat. quòd si meminit, & edat diem; non tamen tenetur probare, quia ad hoc se non obstrinxit.

6 Petes, Quid si sponte posuit diem & horam, & non possit probare illo tempore esse commissum, sed alio; poteritne sequi condemnatio? Communis fere DD. sententia est. non posse: quia non est probatum id quòd ante positum in libello.

Sed hæc sententia non seruatur in praxi, vt docet Clarus nu. 14. & Gomezius nu. 6. neq; est contentanea Iuri aut rationi: si enim apertè probatum est per testes omni exceptione maiores, delictum, v.g. sacrilegium vel furtum talis rei à te verè esse commissum tali tempore vel loco, quid refert quòd erratum sit in die, hora, vel loco particulari? non enim puniendum delictum, quia hoc vel illo loco, hoc vel illo die commissum est; sed quia commissum est, & commissum esse constat. Nisi fortè ratio delicti ex circumstantia loci vel temporis pendeat; vt si quis loco vel tempore prohibito piscatus, venatus, vel pastus fuerit: tunc enim lo-

cus & tempus eatenus exprimendum in libello, & probandum in progressu, quatenus ad delicti substantiam opus est. Pari modo, si qualitas aliqua vel conditio delicti sit proposita in libello, tantum aggrauans delictum & penam eius, (vt si

accusetur, quòd occiderit proditoriè, vel quòd furatus sit bis terve) etiam si qualitas illa non possit probari; si tamen ipsum delictum simpliciter probatum fuerit, potest, & debet sequi condemnatio; quia interest boni publici, vt tale delictum etiam semel, vel absque tali conditione commissum puniatur, quando plenè in iudicio probatum fuerit. Ita docet Gomezius num. 7. parum enim refert, quòd accusator non poterit conditionem illam delicti probare, quando probauit delicti substantiam. Accedit quòd in libellis apponi solet clausula, qua accusator testatur se non velle obligari, nisi ad probandum id quòd est necessarium & principale.

Sextum, Nempe inscriptio accusantis, qua accusator se obligat ad penam talionis, modò non est necessaria in foro seculari; imò nec in vsu: tum quia id retraheret homines ab accusando; rati enim reperientur, qui velint suscipere onus probandi sub tanto periculo: tum quia hoc tempore Iudex ex officio procedere potest, si accusator defecerit. In foro tamen Ecclesiastico, vbi seruatur Ius Canonicum, necessaria est, vt colligitur ex cap. Qualiter & quando. 2. de accusationibus.

Verum etiam in foro seculari non addatur, tamen tacitè intelligitur ex legis dispositione, præsertim si deprehensus fuerit accusator per calumniam accusasse. Patet ex L. Mulier. 4. & L. seq. Quæsitum. 7. ad S. C. Turpilian. Consecuto tamen habet, vt non puniatur pari pœna, sed minore, pro arbitrio Iudicis; ne homines ab hoc actu omnino deterreantur, vt docet Couarruias lib. 2. variar. cap. 9. num. 1.

DUBITATIO II.

Vtrum accusationem debeat præcedere secreta monitio.

Respondeo & Dico Primò, Quòd cumque crimen est probabile in iudicio, non tenetur accusator ex iustitia præmittere secretam monitionem, v.g. vt reus desistat, vt satisfaciat; sed potest sine iniuria accusationem instituire. Ratio est, quia tunc propter bonum publicum concessa est accusatio, vel saltem denuntiatio, vt crimina in exemplum aliorum puniantur, sicque omnes à malo absterreantur. vnde reus non potest queri de iniuria sibi facta, quòd ante monitus non fuerit.

Dices, qui denuntiaturus est denuntiatione euangelica, tenetur prius monere peccatorem, si putet eum emendatum iri, idque ex iustitia, vt multi volunt: ergo etiam qui iudicialiter denuntiat vel accusat.

Respondeo, Esse disparem rationem, quia qui vtitur denuntiatione euangelica, nullam habet causam denuntiandi, si proximus putetur priuatum emendandum; nam hæc non instituitur ad punitionem, seu ad exemplum publicum, cum ex ea nemo puniri possit; sed solum ad fratris emendationem; quæ eum sine eius infamatione possit obtineri, nullum ius habere videris ad eius famam

7 Sufficit probare substantiam delicti.

8 Inscriptio non est in vsu in foro seculari.

9

10 Si crimen est probabile.

11 Denuntiationem euangelicam præcedit monitio.

Non debet exprimi dies.

Si velit reus, tenetur exprimere.

Etsi non possit probare diem & horam, non refert.